

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д.ик.н. Желю Дечев Владимиров, Софийски университет „Св. Климент Охридски”, научна специалност: 3.7. „Администрация и управление”

Относно: дисертационния труд на Борис Василев Борчев на тема: „Теория и практика за усъвършенстване на бизнес процесите в българските организации” за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 3.7. „Администрация и управление”, научна специалност „Социално управление“.

Основание за становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД38-670/16.11.2015 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски”

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е завършил специалност Стопанско управление в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски” през 2001 г. и магистратура по същата специалност през 2002 г. Докторант е към катедрата по Стопанско управление на Стопанския факултет на СУ за периода 2012-2015 г. От 2007 г. досега е хоноруван асистент към същата катедра. Притежава опит като лектор и консултант в проекти за моделиране, анализ и усъвършенстване на бизнес процесите. Участвал е в разработването на Методологията за усъвършенстване на работните процеси за предоставяне на административни услуги и на Базисния модел на комплексно административно обслужване, приети на заседание на МС през 2013 г. Сертифициран професионалист по бизнес анализ (СВАР®) към Международния институт по бизнес анализ (ИВА).

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Представената дисертация се състои от Увод, три глави, Заключение, библиография и приложения в обем от 201 страници, а без литературата и приложенията - в обем от 163 страници. Използвани са 144 литературни източника, от които 6 заглавия на кирилица, 131 на латиница и 7 интернет източника. Дисертацията включва 27 фигури, 26 таблици и 23 страници приложения с таблици. Дисертационният труд е оформен съгласно техническите изисквания. Темата на дисертацията е изключително актуална, но слабо разработена не само в българската литература. Както установява автора „в световен мащаб съществуват сравнително малко изследвания, които са насочени към операционализиране на концепцията за процесно-ориентирано управление“ (с. 90). В същото време подценяването на дейностите по анализ на процесите е една от причините за множество неуспехи при тяхното автоматизиране.

Основната цел е на дисертационния труд е изследване на принципите и практиките при трансформиране на организациите към управление, фокусирано върху бизнес процесите с цел повишаване на организационната ефективност. Тази цел е конкретизирана в пет основни задачи, задаващи структурата на дисертационния труд. Авторът търси отговор на следните изследователски въпроси: (1) Какви практики са характерни за българските организации по отношение на усъвършенстването на бизнес процесите? (2) Каква е основополагащата структура между променливите, които характеризират практиките за усъвършенстване на бизнес процесите?

Дисертантът провежда самостоятелно изследване чрез стандартизиран въпросник относно мнението на ръководители от средно и високо управленско ниво по тези въпроси.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В първа глава са изследвани основни понятия и концепции като бизнес процес, процесно-ориентирано управление, процесно-ориентирана организационна структура. Анализирани са управленските подходи за внедряване на процесно-ориентираното управление. Разгледани са и водещи методологии за усъвършенстване на бизнес процесите (с. 37, 40-42). Представени са основни концепции за моделиране на бизнес процесите като ARIS (с. 46), подходът BPMN (Business Process Model and Notation), референтната рамка за класификация на процесите (APQC 2014) (с. 48). Прегледът на литературата позволява на дисертанта да стигне до извода, че съществуващите теоретични модели представляват добра основа за организациите да предефинират важните за тях ключови аспекти.

Втората глава от дисертационния труд съдържа анализ на сходни изследвания в областта усъвършенстване на бизнес процесите, както и описание на използваните методи. Такива изследвания са малко, като нито едно от тях не обхваща организации от Източна Европа. Постигнатите резултати се отнасят до: влиянието на стратегическия подход за управление на бизнес процесите върху финансовите и нефинансови резултати; взаимовръзката между организационната култура и управлението на бизнес процесите (BPM); ключовите практики; основните измерения на процесната ориентация; измерването на процесната ориентация и др.

Тръгвайки от тези резултати, дисертантът изгражда теоретичен модел на собственото си изследване. Моделът включва шест основни аспекта: документиране на бизнес процесите; анализ и подобрене на бизнес процесите; организационна структура; BPM лидерство; взаимодействие; и измерване на изпълнението (с.100). Всички тези аспекти са теоретично обосновани, като са конкретизирани и съответстващите им практики. На тази основа е създаден въпросник за събиране на данни относно прилаганите практики за усъвършенстване на бизнес процесите. След пилотно тестване, въпросникът е разпространен сред над 300 малки, средни и големи организации в България, в резултат на което са получени 95 валидни анкетни.

В **трета глава** са представени основните резултати от дескриптивния и факторен анализ, а така също и от структурния модел на изследването. Данните от дескриптивния анализ показват, че в изследваните организации има тенденция за повишаване ефективността на изпълняваните бизнес процеси (с.126, 127).

Проучвателният факторен анализ обособява следните 4 фактора: Документиране на бизнес процесите; BPM-лидерство; Взаимодействие; и Добри практики. Тези фактори са използвани като латентни променливи в структурния модел (с. 144). Моделът включва 5 хипотези, които са теоретично обосновани (с. 150). Извършена е оценка на валидността и адекватността на модела чрез формални статистически критерии. Три от издигнатите хипотези намират потвърждение.

В **Заклучението** е направена рекапитулация на извършената изследователска дейност, а така също са резюмирани главните резултати и изводи.

Оценка на научните и научно-приложни приноси

На основата на получените резултати дисертантът е формулирал пет групи приноси. Сред тях са създаването на теоретичен модел за операционализиране на концепцията за усъвършенстване на бизнес процесите и разработката на инструментариум за емпиричен анализ. Емпирично са доказани хипотезите за положителното и значимо влияние на лидерството върху взаимодействието и практиките по управление на бизнес процесите в българските организации, а така също и на практиките по управление на бизнес процесите върху документацията на тези процеси. Получено е ново знание за взаимовръзките между различните аспекти на

процесно-ориентираното управление. Тези резултати представляват ценна информация за мениджърите относно инструментариума за оценка, самооценка или бенчмаркинг на техните организации по отношение на усъвършенстването на бизнес процесите.

Оценка на публикациите по дисертацията

По темата на дисертацията са публикувани три доклада от научни конференции, една статия в сп. *Икономика* и една статия в сборник от докторантски трудове. По-голямата част от съдържанието на дисертационният труд е *апробирано* в тези публикации.

Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 46 страници, разкрива основните моменти от дисертационния труд в синтезиран вид и като такъв отговаря напълно на изискванията.

Критични бележки, препоръки и въпроси

Дисертантът не е формулират експлицитно обектът и предметът на изследването, както и защитаваната теза, въпреки че тези компоненти имплицитно се съдържат в дисертацията. Доколкото една от изследователските задачи е тестване на теоретичен модел и произтичащите от него хипотези, би било по-добре както моделът, така и хипотезите да бъдат представени накратко още в увода. По същия начин ограниченията на емпиричното изследване (например това, че извадката не е представителна и др. под.) би трябвало да бъдат посочени още в увода.

Тъй като тестваният модел съдържа не само преки влияния между латентните фактори, но така също и непреки, въпросът ми към дисертанта е какви са тези непреки ефекти (по знак) и дали имат някакво значимо влияние.

Заклучение

Дисертантът демонстрира не само много добро познаване на научната литература по темата, но и критичен прочит на редица публикации, особено на сходни емпирични изследвания. Дисертационният труд разкрива дълбочина на мисленето и творческо отношение към анализа на бизнес процесите. Доказателство за това е създаването и апробирането на собствен теоретичен модел посредством съвременни статистически техники като структурното моделиране. Това е първото емпирично изследване сред българските организации по тези проблеми, затова и получените резултати могат да се разглеждат като добавена стойност към наличното знание. Дисертантът показва висока акуратност в представянето на теоретичните подходи и коректност при позоваването на използваните публикации. Потвърдените хипотези очертават една реалистична картина на прилаганите от българските мениджъри практики относно подобряването на бизнес-процесите. Направените приноси са лично дело на автора. С този дисертационен труд авторът разкрива качества на сериозен изследовател и отговорно отношение към научната дейност.

Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Борис Василев Борчев научно-образователната степен „доктор” по професионално направление 3.7 „Администрация и управление”.

14/12/2015
София

Подпис:.....
проф. д.ик.н. Желю Владимиров